

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Г.Ф. Бірюкова

2024 р.

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності: 052 Політологія
освітньо-професійна програма: Політологія, Міжнародна політика та
політика національної безпеки

Укладач: д.політ.н., професор кафедри політології Цокур Є.Г.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри політології
Є.Г. Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 5 від "24" січня 2024 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
Н.В. Горло

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

(ініціали, прізвище)
А.О. Рудкева

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін загальної підготовки	
Спеціальність 052 Політологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1 -й	1-й
Освітньо-професійна програма Політологія	Змістових модулів – 4	Лекції	
		28 год.	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Практичні/Семінарські	
		28 год.	
		Самостійна робота	
		34 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є ознайомлення студентів з історією розвитку концепцій політико-просторової організації суспільства, політичної географії, різноманітними науковими школами та концепціями.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- оволодіння знаннями із предмету, об'єкту та структури дисципліни «Територіальна організація населення»;
- формування уявлень про лімологію (науку про кордони, політичні функції кордонів);
- встановлення зв'язку дисципліни територіальна організація населення з теорією адміністративно-територіального поділу держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знати:

1. особливості територіальної організації населення і господарства регіонів України;
2. місце кожного регіону в територіальному розподілі праці;
3. механізм рішення регіональних проблем;
4. особливості взаємин між центром і регіонами з питань використання паливно-енергетичних ресурсів, у формуванні регіональних ринків товарів, капіталів, ринку робочої сили, міграційних процесах;

5. особливості розвитку прикордонних територій.

Вміти:

1. застосовувати одержані знання в практичній діяльності по управлінню територіями різних таксономічних рівнів;
2. системно вирішувати регіональні проблеми;
3. застосовувати знання з територіальної організації населення під час аналізу зовнішньої політики української держави;
4. робити експертні та консультаційні висновки по профілю дисципліни;
5. вміти аналізувати та надавати практичні рекомендації політикам.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК 01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Опитування на практичних заняттях
ЗК 02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.	Відповіді на практичних заняттях Написання есе
ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними.	Відповіді на практичних заняттях Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
ЗК 05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	Розробка презентації до ІДЗ Усний захист
ЗК 07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.	Відповіді на практичних заняттях Написання есе
СК08. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати політичні дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості.	Опитування на практичних заняттях
ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	Відповіді на практичних заняттях Написання есе
ПР 03. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.	Відповіді на практичних заняттях Написання есе
ПР 05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість	Підготовка індивідуального

виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог	дослідницького завдання аналітичного характеру
ПР 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.	Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	Написання есе

Міждисциплінарні зв'язки пов'язують курс «Територіальна організація населення» з іншими вибірковими дисциплінами і є підставою для підготовки кваліфікаційної роботи магістра. Засвоєння матеріалу цього курсу є надзвичайно важливим з огляду на специфіку підготовки спеціалістів у галузі політичних наук.

Разом із цими дисциплінами «Територіальна організація населення» для магістрантів варто розглядати як складову частину процесу формування світоглядної культури майбутніх фахівців та формування досвідчених, кваліфікованих магістрів політології, здатних працювати у різних галузях сучасної політичної науки та практики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до політико-просторової організації суспільства

Тема 1. Теоретичні основи політико-просторової організації суспільства.

Концепція територіально-політичної організації суспільства. Об'єкт, предмет і структура територіально-політичної організації суспільства. Світова і вітчизняна політична географія: основні концепції та ідеї.

Нова модель територіально-політичної організації суспільства: витоки, проблематика, теорія. Концепції територіально-політичної організації суспільства на сучасному етапі.

Тема 2. Політичні передумови соціально-економічного розвитку України.

Адміністративно-територіальні зміни 90-х років. Поняття природних умов і природних ресурсів Родовища залізних руд, їх економічна оцінка і проблеми розвитку. Поновлювані і не поновлювані природні ресурси. Державні і економічні кордони. Класифікація природних ресурсів. Економічна оцінка природних умов і природних ресурсів України. Проблема сировинних районів країни. Вугільні басейни країни їх економічна оцінка і проблеми розвитку.

Тема 3. Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України.

Соціально-демографічні чинники розміщення продуктивних сил. Населення, його чисельність, інтенсивність демографічних процесів (народжуваність, смертність, природний приріст і т.д.) і їх територіальна диференціація. Територіальні особливості демографічного розвитку країни. Проблеми природного приросту населення в 90-х роках. Особливості зовнішньої і внутрішньої міграції. Проблема міграції. Національний склад. Вплив національного складу на адміністративне ділення, територіальну структуру господарства і спеціалізацію економічних районів Росії. Безробіття в Україні і його економічні причини.

Міське розселення, головні джерела зростання міського населення до 90-х років. Причини зниження чисельності міського населення в 90-і роки. Класифікація міст за кількістю жителів. Сільське розселення, його типи і територіальні особливості. Чинники, що впливають на особливості сільського розселення.

Змістовий модуль 2. Економічні аспекти політико-просторової організації суспільства.

Тема 1. Основні особливості розміщення і територіальної організації промисловості і її галузей.

Закономірності, принципи і чинники розміщення виробництва. Закономірності і принципи розміщення виробництва як методи господарювання. Техніко-економічні особливості виробництва (матеріаломісткість, тепло- і енергоємність і транспортабельність, водоемність і ін. чинники), вплив їх на розміщення різних галузей промисловості.

Галузева структура народного господарства. Основні тенденції розвитку російської промисловості в 90-і роки. Прискорення спаду виробництва в наукоємкій промисловості і руйнування науково-виробничого потенціалу. Структурні зміни в промисловості. Сировинна спрямованість в економіці.

Сучасні проблеми розвитку ТЕК України. Завдання по структурному перетворенню промисловості. Основні пропорції територіального характеру промислові райони, вузли, центри. Значення організаційно-економічних особливостей у формуванні виробничих систем. Територіальна організація галузей ТЕК. Проблеми розвитку нафтової, газової, вугільної промисловості. Електроенергетика.

Тема 2. Особливості територіальної організації економічних районів.

Поняття про економічне районоутворення і районування. Економічне районування як інструмент реалізації регіональної політики держави. Історія розвитку районування. Економічні райони України та їх характеристика.

Практика економічного районування і її взаємодія з політико-адміністративним устроєм країни. Особливості економічних районів і їх місце в територіальному розподілі праці. Проблема вдосконалення економічного районування в сучасній Україні.

Основи концепції територіально-виробничих комплексів. Місце і роль України в територіальному розподілі праці. Тенденції розвитку зовнішньоекономічних зв'язків в сучасній Україні. Проблеми, пов'язані з

лібералізацією зовнішньоекономічної діяльності. Структура експорту і імпорту. Сировинна спрямованість експорту.

Тема 3. Основні чинники і особливості розвитку і розміщення сільського господарства.

Структура АПК. Місце сільського господарства в АПК. Значення природних особливостей, основні зернові райони, сільськогосподарське районування. Поняття продовольчої безпеки країни. Показники продовольчої безпеки країни. Причини спаду сільськогосподарського виробництва і напряду виведення АПК з кризового стану.

Проблема продовольчої безпеки України. Роль фермерських господарств в забезпеченні населення сільськогосподарськими продуктами.

Змістовий модуль 3. Соціальні аспекти політико-просторової організації суспільства.

Тема 1. Соціально - економічні аспекти політичного - територіальної організації держави.

Економічні аспекти політичної географії. Вплив соціально - економічних факторів на територіальну організацію держави. Соціальні аспекти політичної географії. Перспективи соціально - економічної регіоналізації України та світу. Трансформація економічного районування України на сучасному етапі. Економічна регіоналізація України та її вплив на внутрішньо політичні процеси в державі протягом останнього десятиліття.

Тема 2. Міжзональний розподіл праці.

Основні тенденції і особливості реформування економічного простору на території сучасної України. Розміщення трудових ресурсів по території країни. Територіальний розподіл праці. Місце і роль регіонів України в територіальному розподілі праці.

Проблеми економічної інтеграції. Освітній рівень економічно активного населення. Слабка забезпеченість трудовими ресурсами північних і східних районів країни і пов'язані з цим проблеми. Ринок праці і проблема безробіття в сучасній Україні.

Основні тенденції і особливості соціально-економічного розвитку України. Територіальні аспекти безробіття. Транспорт як необхідна умова і матеріальна основа територіального розподілу праці. Територіальна організація основних видів управління.

Тема 3. Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України.

Адміністративно-територіальний поділ України. Функції та повноваження центральної, обласної, місцевої влади. Функції та повноваження виконавчої та представницької влади. Проблеми та труднощі місцевого самоуправління в Україні. Виникнення та типи адміністративно-територіального поділу та місцевого самоврядування.

Реформи адміністративно-територіального устрою в Україні. Аналіз адміністративно-територіального поділу та місцевого самоврядування в Україні та інших державах світу. Функції, географічні та політичні умови, передумови

та наслідки цих реформ. Усталеність та застосування адміністративно-територіального поділу: протиріччя між стабільністю адміністративних кордонів та динамізмом суспільного розвитку.

Змістовий модуль 4. Проблематика кордонів у політико-просторовій організації суспільства.

Тема 1. Геополітичне становище України.

Основні геополітичні моделі розвитку України. Тенденції геополітичних змін у сучасному світі. Фактори геополітичної регіоналізації України. Еволюція геополітичних ідей. Зміна наукових уявлень про простір. Теорія світових систем І.Валерстайна-Тейлора. Екзистенціальний підхід до простору та теорія цивілізацій. Глобалізація та її вклад в геополітику.

Геополітичні регіони України. Зміни геополітичного положення України протягом ХХ ст. Тенденції та перспективи змін геополітичного статусу України. Вплив глобалізації на геополітичні перспективи України.

Тема 2. Проблематика кордонів держави та територіальна ідентичність.

Кордони та концепції територіально-політичної організації суспільства.

Державне будівництво, національна і територіальна ідентичність. Типи федерацій в сучасному світі. Теоретичні підходи до вивчення кордонів. Класифікація кордонів. Фактори класифікації – морфологія, природні особливості, історія, тривалість існування. Функції кордонів – бар’єрна, фільтруюча, контактна, функція відображення, регулювання, відділення та співставлення.

Проблематика державних кордонів у сучасній Україні. Державний кордон України. Проблематика делімітації державного кордону України. Адміністративні кордони та їх роль у державотворчому процесі.

Тема 3. Розвиток прикордонних районів.

Геополітичні зміни в Україні на початку 90-х років ХХ в. Зміна геополітичного положення України після розпаду СРСР. Економічні, політичні, соціальні, демографічні аспекти геополітичного положення, формування меж. Багатополярний світ, відносини з країнами ближнього і далекого зарубіжжя.

Територіальні домагання до України. Єдиний економічний простір в пострадянській період. Проблема становлення. Економічна інтеграція як чинник стабілізації соціально-економічного розвитку країни.

Взаємини з країнами колишнього СРСР. Особливості розвитку населення, сільського господарства, транспорту, промисловості, Проблеми розвитку традиційних форм господарської діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години				Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

1	15	6	3		3		9		10	5	15
2	15	6	3		3		9		10	5	15
3	15	5	3		2		10		10	5	15
4	15	5	3		2		10		10	5	15
Усього за змістові модулі	60	28	12		10		38		40	20	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40
Загалом	90							100			

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1.	Теоретичні основи політико-просторової організації суспільства	2	
2.	Політичні передумови соціально-економічного розвитку України	2	
3.	Територіальні особливості демографічного і етнопонаціонального розвитку України	2	
4.	Основні особливості розміщення і територіальної організації промисловості і її галузей	2	
5.	Особливості територіальної організації економічних районів	2	
6.	Основні чинники і особливості розвитку і розміщення сільського господарства	2	
7.	Соціально - економічні аспекти політичного - територіальної організації держави	2	
8.	Міжзональний розподіл праці	2	
9.	Територіальні особливості демографічного і етнопонаціонального розвитку України	2	
10.	Геополітичне становище України	4	
11.	Проблематика кордонів держави та територіальна ідентичність	4	
12.	Розвиток прикордонних районів	2	
Разом		28	

6. Темі практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1.	Теоретичні основи політико-просторової організації суспільства	2	
2.	Політичні передумови соціально-економічного розвитку України	2	
3.	Територіальні особливості демографічного і етнопонаціонального розвитку України	2	
4.	Основні особливості розміщення і територіальної організації	2	

	промисловості і її галузей		
5.	Особливості територіальної організації економічних районів	2	
6.	Основні чинники і особливості розвитку і розміщення сільського господарства	2	
7.	Соціально - економічні аспекти політичного - територіальної організації держави	4	
8.	Територіальні особливості демографічного і етнонаціонального розвитку України	4	
9.	Геополітичне становище України	4	
10.	Проблематика кордонів держави та територіальна ідентичність	4	
Разом		28	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки Тема 1 1. Концепція територіально-політичної організації суспільства. 2. Об'єкт, предмет і структура територіально-політичної організації суспільства. 3. Світова і вітчизняна політична географія: основні концепції та ідеї Тема 2. 1. Адміністративно-територіальні зміни 90-х років. 2. Поняття природних умов і природних ресурсів 3. Державні і економічні кордони. Тема 3. 1. Соціально-демографічні чинники розміщення продуктивних сил. 2. Населення, його чисельність, інтенсивність демографічних процесів і їх територіальна	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабка знання літературних джерел. Тест: мах 3 бали	10

	диференціація. 3. Територіальні особливості демографічного розвитку країни. 4. Проблема міграції. 5. Національний склад. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2010&notifyediton=1		
Практичні заняття Практичне завдання - написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. <i>Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i>	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота	5

			містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2	-	-	15
2	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки Тема 1 1. Закономірності, принципи і чинники розміщення виробництва. 2. Галузева структура народного господарства. 3. Сучасні проблеми	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді,	10

		розвитку ТЕК України Тема 2. 1. Поняття про економічне районування і районування. 2. Практика економічного районування і її взаємодія з політико-адміністративним устроєм країни 3. Основи концепції територіально-виробничих комплексів. Тема 3. 1. Структура АПК. 2. Місце сільського господарства в АПК. 3. Значення природних особливостей, основні зернові райони, сільськогосподарське районування. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2010&notifyeditong=1	переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обгрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабе знання літературних джерел. Тест: мах 3 бали	
Практичне завдання – Написання есе		<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - <i>вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе;</i> - <i>блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора;</i> - <i>висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні.</i> <i>Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей,</i>	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до	15

		<i>поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i>	студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні	

			помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2	-	-	15
3	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки Тема 1 1. Економічні аспекти політичної географії. 2. Вплив соціально - економічних факторів на територіальну організацію держави. 3. Соціальні аспекти політичної географії. Тема 2. 1. Адміністративно-територіальний поділ України. 2. Функції та повноваження центральної, обласної, місцевої влади. 3. Функції та повноваження виконавчої та представницької влади. 4. Проблеми та труднощі місцевого самоуправління в Україні. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2010&notifyeditongon=1	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабка знання літературних джерел Тест: мах 3 бали	10
	Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - <i>вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе;</i> - <i>блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора;</i> - <i>висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і</i>	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблемами, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та	5

		відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.	повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати,	

			співставляти різні точки зору з проблеми аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2	-	-	15
4	Теоретичне завдання Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки: Тема 1. 1. Основні геополітичні моделі розвитку України. 2. Тенденції геополітичних змін у сучасному світі. 3. Фактори геополітичної регіоналізації України. 4. Еволюція геополітичних ідей. 5. Зміна наукових уявлень про простір. Тема 2. 1. Кордони та концепції територіально-політичної організації суспільства. 2. Державне будівництво, національна і територіальна ідентичність. 3. Проблематика державних кордонів у сучасній Україні. Посилання на тест:	7-5 балів - повна змістовна відповідь на всі питання, оперування багатьма літературними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 4-3 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 2-1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабе знання літературних джерел Тест: мах 3 бали	10

		https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2010&notifyeditongon=1		
Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - <i>вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе;</i> - <i>блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора;</i> - <i>висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні.</i> <i>Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i>	5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе	5	

			відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2	-	-	15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8	-	-	60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
залік	Теоретичне завдання – відповідь на питання заліку, заліковий тест	Перелік питань до заліку https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2010&notifyeditingon=1 Заліковий тест https://moodle.znu.edu.u	Кількість питань на які надано повну змістовну відповідь (1 питання –10 балів) – усього 2 питання Заліковий тест – 5 питань (1 питання – 2	30

		a/course/view.php?id=2010&notifyeditingon=1	бали) Критерії оцінювання відповіді на кожне залікове питання: 9-10 балів – повна змістовна відповідь на всі запитання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 7-8 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 4-6 балів – поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел; 1-3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять	
	Практичне завдання – залікове есе	Теми есе https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2010&notifyeditingon=1	Есе – 10 балів Критерії оцінювання залікового есе: 10-7 балів – зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати,	10

			співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 6-4 бали - зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль	

			есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 3-1 бали - зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Політична географія світу : Навчально методичний посібник з курсу / уклад. В. О. Прудько. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 30 с.
2. Геополітика : навчально-методичний посібник / упоряд.: І. Милосердна ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2023. 92 с.
3. Гольцов А.Г. Геополітика і політична географія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
4. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів : навчально- методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2021. 61 с.
5. Коршук Р.М. Етнополітологія: історія і теорія. Київ : Алерта, 2020, 316 с.

Додаткова:

1. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ: Юніверс, 2000. 688 с.
2. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2000. 198 с.
3. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концеп-ти: Пер. з англ. Київ: Либідь, 2004. 740 с.
4. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. Київ: Либідь, 1995. 111 с.
5. Валевський О. Л. Гончар М. М. Структура геополітичних інтересів України. Київ: 1995. 99 с.
6. Врублевський В. К., Хорошковський В. І. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та її національні інтереси. Київ, 1997. 426 с.
7. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. Київ: МАУП, 2004. 296 с.
8. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2007. 256 с
9. Дергачов В. А. Геополітика. Київ: ВИРА-Р, 2000. 448 с.
10. Дністрянський М. С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів, 2000. 310 с.
11. Дорошко М. С. Країнознавство. Країни СНД: Навч. посіб. Київ: МАУП, 2007. 286 с.
12. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. Київ: Основи, 1996. 420 с.
13. Етнополітична карта світу ХХІ ст.: Методичний та предметний коментарі / П. Жук, Н. Мазур, Р. Соломонюк, Р. Турчак. Тернопіль: Мандрівець, 2000. 240 с.
14. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. Харків: Торнадо, 2001. 352 с.
15. Мадіссон В. В., Шахов В. Л. Сучасна українська геополітика. Київ: Либідь, 2003. 176 с.
16. Соціально-економічна географія України: Навч. пос. / За ред. О. І. Шаблія. Львів: Світ, 1998. 608 с.
17. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 422 с.
18. Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. Київ: НМЦВО, 2003. 266 с.
19. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: ЛНУ, 2001. 744 с.
20. Шаповал В. М. Державний лад країн світу. Київ: УЦПС, 1999. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Снігир О. В Україна як об'єкт у геополітичних стратегіях держав трансатлантичного регіону. *Стратегії розвитку України: теорія і практика*. URL : http://www.niss.gov.ua/book/strateg2/chast%203_cnv.htm#a1
2. Геополітичні аспекти впливу на хід війни РФ проти України. Аналітична доповідь Національного інститут стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/heopolitychni-aspekty-vplyvu-na-khid-viyny-rf-protu-ukrayiny>
3. Doods K. Introduction: Geopolitics and its Critics. URL : <https://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Ashgate-Research-Companion-to-Critical-Geopolitics-Intro.pdf>
4. Venier P. Main Theoretical Currents in Geopolitical Thought in the Twentieth Century. URL : <https://espacepolitique.revues.org/1714>
5. Mahan A. The Influence of Sea Power Upon History, 1660–1783. The Project Gutenberg eBook URL : <http://www.gutenberg.org/files/13529/13529-h/13529-h.htm>